

ALI SO FINSKI OTROCI RES BOLJ PAMETNI?

Znano je, da velja finski šolski sistem za enega najboljših na svetu. Mnoge države pošiljajo svoje predstavnike na Finsko, da bi spoznali, kako narediti šolo čim boljšo, uspešnejšo glede na učne rezultate in prijaznejšo učencem oz. dijakom. Na Gimnaziji Kranj sva se dve profesorici odločili, da se udeleživa seminarja o finskem in estonskem šolskem sistemu preko projekta Erasmus plus KA1 - izobraževanje učiteljev. Seminar je trajal skupaj 7 dni. Štiri dneve smo preživel v Finskem v Helsinkih in tri v Estonskem glavnem mestu Tallinu. Estonski šolski sistem je zanimiv predvsem zato, ker so se Estonci po osamosvojitvi odločili, da bodo svoj šolski sistem na novo zgradili po finskem vzoru.

V Helsinkih sva bivali v centru mesta in skupaj z ostalimi udeleženci vsak dan obiskovali različne srednje šole, ki so bile v glavnem na obrobju mesta. Naj ob tem omenim odlično organiziran javni prevoz. Kupili sva karti za 3 dni, za mestni in obmestni promet, ki sva jih potem uporabljali za različna prometna sredstva – avtobus, vlak in tramvaj.

Temelj uspešnega sistema vidijo Fini v izobraževanju od sedmega do osemnajstega leta starosti. Nobene potrebe ne vidijo v tem, da bi se šolanje začelo prej. Pred šolo otroci obiskujejo vrtec, kjer je poudarek na igri in socializaciji. Glavni cilj vrtca je zagotoviti, da so otroci srečni in odgovorni posamezniki. Potrebno pa jim je privzgojiti tudi veselje do učenja. Osnovna šola ima dve stopnji. Prva traja 6 let in tu večino predmetov učijo razredni učitelji. Ocenjevanju, zlasti v prvih letih, ne dajejo veliko poudarka. Številčno ocenjevanje se začne šele v petem razredu. Druga, višja stopnja pa traja 3 leta, učijo pa predmetni učitelji. Srednje izobraževanje je razdeljeno na poklicne srednje šole in akademske šole (gimnazije). Oboje trajajo 3 leta. Vse srednje šole, tudi poklicne, omogočajo prehod na visokošolski študij. Država krije vse materialne stroške: učbenike in druge pripomočke, prehrano, varstvo, prevoz v šolo itd.

Na seminarju smo obiskali različne šole, čeprav smo se najdlje zadržali v srednjih šolah. Že na prvi pogled se prepozna skrb države in visok standard. Šole so zelo lepo in funkcionalno urejene. Učilnice so dobro opremljene. Všeč so nam bile premične mize, ki se jih je dalo poljubno sestavljati v različne postavitve. Vsak dijak ima svojo klop. V večini učilnic se dijak sam odloča kje, oziroma s kom želi sodelovati. Frontalnega pouka, ko učitelj stoji pred razredom in podaja snov, praktično nismo srečali. Predvsem dijaki na srednjih šolah delajo v glavnem individualno. Vsi imajo lastne prenosne računalnike in na njih je vse šolsko gradivo. Učbenikov praktično nimajo, zapiskov si delajo v elektronski obliki, ki jo omogočajo interaktivno e-učbeniki. Vse dijake poučujejo v isti učilnici, ne glede na njihove sposobnosti. Ker so dijaki pri delu zelo samostojni, imajo učitelji več možnosti za individualno delo s posamezniki, ki morda potrebujejo več pomoči.

Na vsaki šoli smo se ob 8.00 najprej srečali z ravnateljico šol. Ti so nam šolo razkazali in tudi pojasnili njene značilnosti. Potem pa smo si po skupinah ogledali kako poteka pouk po predmetnih področjih in se pogovorili s profesorji in dijaki. Sporazumevali smo se v angleškem jeziku, ki ga večina finskih prebivalcev zelo dobro obvlada.

V povprečnem razredu je 19 dijakov, le pri naravoslovju je število omejeno na 16. To pa zato, da lahko pri vsaki uri izvajajo tudi poskuse. Pri delu so bili dijaki motivirani in zavzeti. Ni bilo opaziti kakšnega nemira, stresa, tesnobe itd.

Eno od prvih vprašanj, ki smo jih običajno zastavili, je bilo, kako si sami razlagajo uspeh, ki jih njihove šole dosegajo. Rekli so, da pravzaprav ne vedo čisto natančno v čem je bistvo njihovega uspeha, ampak, da na uspeh verjetno vpliva več dejavnikov. Eni so ozko šolski, drugi pa zgodovinsko – kulturni. Med šolske dejavnike štejejo predvsem dobro organizacijo, ustrezen podporni sistem na šoli

in preišljeno delo z otroci in mladostniki. Sami pravijo, da si ne prizadevajo za najvišje uvrstitve v mednarodnih raziskavah znanja, ampak izključno za to, da bi bili dijaki in starši zadovoljni. Tisti, ki proučujejo šolske sisteme pa opozarjajo tudi na zgodovinsko-kulturni vidik. Sem prištevajo boj naroda za preživetje v pogojih mraza in pomanjkanja, boj za jezik in lastno kulturo na severu, protestantsko etiko in odnos do dela.

Zelo nam je bilo všeč, da so učenci na razredni stopnji vse odmore zunaj, ne glede na vreme. Na predmetni stopnji pa tako preživijo vsaj en odmor obvezno zunaj. Temu primerno je bila urejena tudi okolica šol. Bilo je dovolj prostora za igrišče, povsod so imeli postavljene klopi in za najmanjše tudi igrala.

Dolžina odmora se razlikuje od šole do šole, čeprav je največkrat odmor dolg 15 minut in odmor za topli obrok 30 minut. Vsaka šola ima kuhinjo in jedilnico. Dijaki navadno lahko izbirajo med dvema jedilnikoma. Hrana je preprosta in okusna. Med urami je kuhinja zaprta, vendar so imeli povsod v sklopu jedilnice postavljen tudi manjši kiosk, v katerem so si dijaki lahko kupili pijačo, sadje ali sendvič.

Nasploh nas je navdušila urejenost in oprema šol. Ne samo učilnic, temveč tudi drugih prostorov. Vsaka šola ima dobro založeno knjižnico, več različnih telovadnic, fitnes, posebno sobo za jogo, povsod so kotički bodisi za druženje ali zgolj počitek, tudi manjši prostori namenjeni individualnemu učenju ne manjkajo itd.

Ob vsem tem moram omeniti še eno izjemno pomembno dejstvo. Biti učitelj je na Finskem čast in privilegij. Starši učiteljem in šolskemu sistemu nasploh zelo zaupajo. Vsi učitelji morajo imeti narejen magistririj, ki ga v celoti financira država. Učitelje izberejo med najboljšimi maturanti. Po končanem študiju z lahkoto dobijo službo in imajo primerljiv ugled kot zdravniki ali odvetniki. Ker so učni načrti zgolj okvirno določeni imajo učitelji proste roke pri izbiri učnih gradiv in ciljev, tudi zato je pouk zanimiv in učitelji motivirani. Učiteljev tudi ne ocenjujejo oziroma jih primerjajo glede na rezultate, ki jih njihovi učenci dosegajo na testih znanja. Naj omeniva še odlično organiziran »podporni sistem« za dijake, ki se od našega zelo razlikuje. Zanje namreč skrbi cel team strokovnjakov z različnih področij. Na primer, na šoli s 700 učenci so imeli zaposlene: 2 psihologa, 2 socialna delavca, 3 svetovalne delavke za karierno usmerjanje in medicinsko sestro. Če so imeli dijaki težave z učenjem ali razumevanjem snovi so jim po pouku pomagali profesorji. Domačih nalog skoraj nimajo, inštrukcij pa ne potrebujejo, ker je za vse poskrbljeno na šoli.

Po štirih napornih dneh proučevanja finskega šolskega sistema nas je zanimala še Estonija.

Iz Helsinkov smo v Tallin prispeli po dvo-urni vožnji s trajektom. Mesto samo nas je navdušilo, saj je stari del, za obzidjem res lep.

Estonija je majhna država z vsega 1,3 milijona prebivalcev. Državo je močno zaznamovala skoraj 60 let trajajoča sovjetska okupacija. Po osamosvojitvi leta 1991 se je Estonija izrazito usmerila v prihodnost.

Država je temeljito reformirala šolstvo in se pri tem zgledovala po finskem šolskem sistemu. Ko so nam ravnatelji predstavljali svoje šole, so to vedno omenili. Seveda se zavedajo svoje, predvsem finančne omejenosti, vendar si zelo prizadevajo pri svojem delu. Predstavili so nam pouk in oblike pomoči s katerimi poskušajo pomagati svojim učencem in verjetno je tu največja razlika, če primerjamo te šole s finskimi. Finska nudi izobraževalnim institucijam veliko večjo podporo. Vendar tako ravnatelji kot učitelji povdarjajo, da se situacija na njihovih šolah hitro in uspešno spreminja. V državi imajo močnega zaveznika, zato mislija, da jim bo uspelo.

Po sedmih dneh napornega, vendar izjemno zanimivega izobraževanja, smo spoznali dva različna šolska sistema in se marsikaj naučili. Številne ideje bomo tako učitelji kot tudi svetovalni delavci lahko s pridom uporabili tudi na naših šolah.

Tanja Varjačič in Mateja Žepič